Altenburg & Wymenga

ECOLOGISCH ONDERZOEK

A&W-rapport 1248

ECOLOGISCHE BEOORDELING UITBREIDING BEDRIJVENTERREIN SLOTMOLEN TE SINT NICOLAASGA

in opdracht van

buro vijn

adviseurs voor ruimtelijke ordening en stedebouw

Altenburg & Wymenga ECOLOGISCH ONDERZOEK

A&W-rapport 1248

ECOLOGISCHE BEOORDELING UITBREIDING BEDRIJVENTERREIN SLOTMOLEN TE SINT NICOLAASGA

M. Sikkema & P. Biezenaar

Altenburg & Wymenga ECOLOGISCH ONDERZOEK BV
Veenwouden
2009

Projectnummer	Projectleider	Status
1378slm	P. Biezenaar	Eindrapport
Autorisatie	**Paraaf**	**Datum**
Goedgekeurd	R. Strijkstra	24 maart 2009

SIKKEMA, M. & P. BIEZENAAR 2009.
Ecologische beoordeling uitbreiding bedrijventerrein
Slotmolen te Sint Nicolaasga. A&W-rapport 1248.
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden

OPDRACHTGEVER
Buro Vijn
Postbus 81, 9062 ZJ Oenkerk
Telefoon. (058) 256 25 25

FOTO VOORPLAAT
Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
Benny Klazenga, Katlijk

UITVOERDER
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Veenwouden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
e-mail: info@altwym.nl
web: www.altwym.nl

INHOUD

1. INLEIDING

Algemeen

Het bedrijventerrein Slotmolen te Sint Nicolaasga wordt uitgebreid met circa 8 hectare. Op dit moment bevindt de planvorming zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. *Buro Vijn* heeft in dit kader aan *Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek* opdracht gegeven om een ecologische beoordeling uit te voeren, met als doel de plannen te toetsen aan de ecologische wet- en regelgeving.

Doel

Deze studie is een ecologische 'quickscan'. De effecten van de geplande uitbreiding van het bedrijventerrein Slotmolen worden beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet, Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen plannen: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot de uitbreiding van het bedrijventerrein (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt beschreven wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 3 februari 2009 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

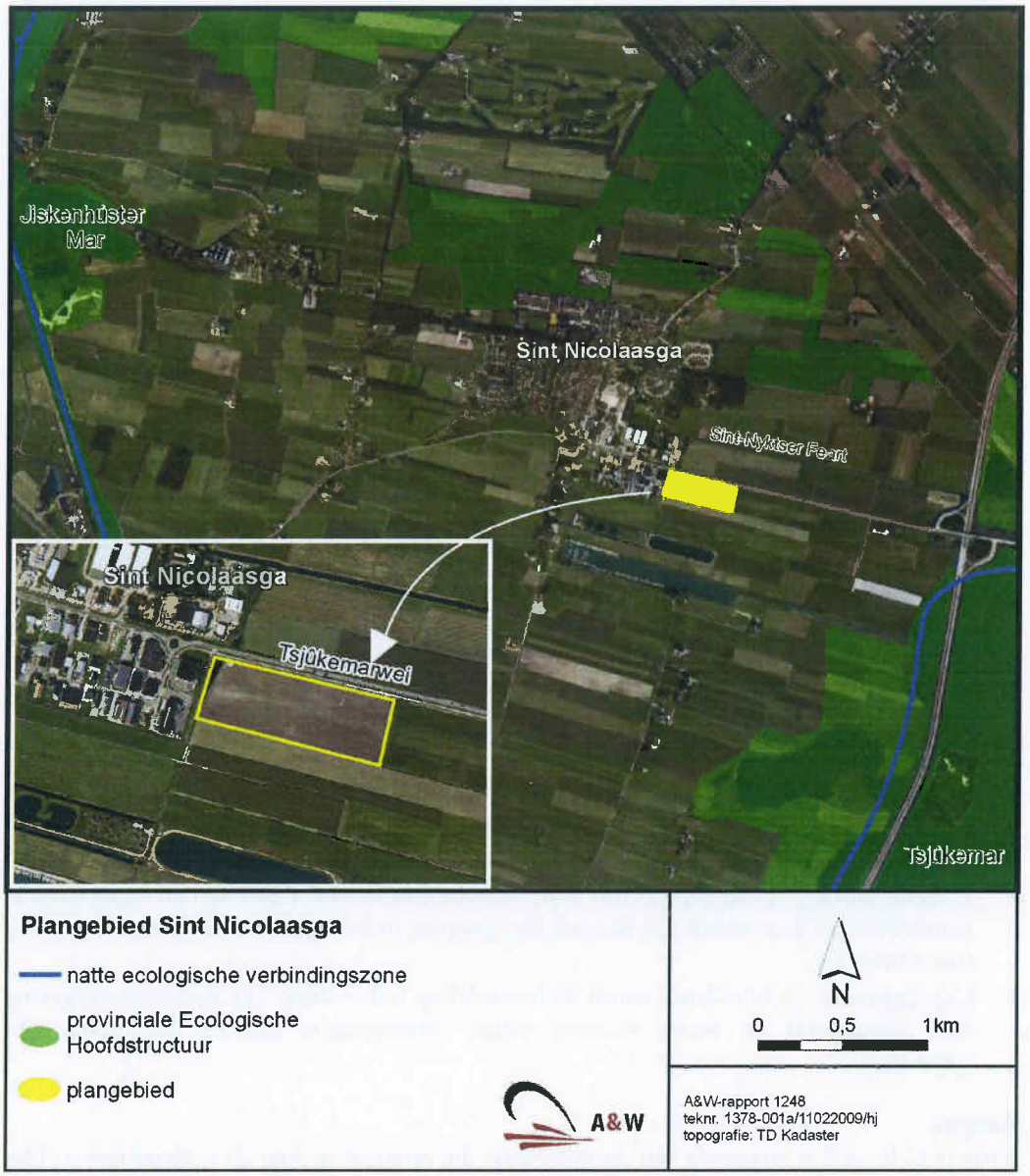

Figuur 1.
Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

2. VOORGENOMEN PLANNEN

2.1. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied ligt aan de oostzijde van de bebouwde kom van Sint Nicolaasga. Het is een landbouwperceel aan de zuidzijde van de Tjûkemarwei, dat aansluit op de oostelijke grens van een bestaand bedrijventerrein. Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 80.000 m^2. In de huidige situatie bestaat het plangebied uit maïsakkers met aan de westkant een kleine bosstrook en een kleine waterpartij.

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

De beoogde herinrichting heeft het doel om de oppervlakte aan bedrijventerrein ten zuidoosten van Sint Nicolaasga te vergroten. Op dit moment is nog niet geheel duidelijk hoe het plangebied zal worden ingericht. Er bestaan verschillende inrichtingsvarianten. Afhankelijk van de gekozen inrichtingsvariant zullen de bosstrook en de waterpartij aan de westkant van het plangebied (direct grenzend aan bedrijventerrein Slotmolen) al dan niet worden vergraven. Het te ontwikkelen bedrijventerrein zal waarschijnlijk worden voorzien van groenstroken en nieuwe waterpartijen.

Figuur 2.
Impressie van het plangebied. Rechts de bosstrook die de westgrens van het plangebied vormt en op de voorgrond de waterpartij (foto: A&W 2009).

Figuur 3.
Impressie van het plangebied, gezien vanuit het westen (foto: A&W 2009).

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader in gegaan op natuurwaarden mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000 gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000 gebieden zijn de Fluessen e.o. en de Witte en Zwarte Brekken. Deze liggen op respectievelijk 8 en 9 km afstand.

Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS)

Het plangebied maakt geen deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (figuur 1). De dichtstbijzijnde PEHS-gebieden liggen op ca. 600 m ten noorden (bosgebied) en op ca. 800 m ten oosten van het plangebied (langs het Tjeukemeer).

Ganzenfoerageergebied

Het plangebied maakt geen deel uit van gebieden die door de provincie zijn aangewezen als Ganzenfoerageergebied. Het dichtstbijzijnde Ganzenfoerageergebied ligt op circa 3,5 km afstand van het plangebied.

Overige gebiedsbescherming

De Provincie Fryslân heeft zich via het Streekplan (Provincie Fryslân 2007) tot doel gesteld, zich in te zetten voor het behoud van een gezonde weidevogelstand. In het Streekplan Fryslân is vastgelegd dat goede weidevogelgebieden die door ruimtelijke ingrepen verloren gaan, gecompenseerd dienen te worden. Dit compensatiebeginsel is verder uitgewerkt in het Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013 (Provincie Fryslân 2006). Belangrijke weidevogelgebieden zijn in het Werkplan Weidevogels gedefinieerd als gebieden met openheid en rust (kaart 15b bij het Streekplan, via www.fryslân.nl). De Provincie Fryslân is het bevoegd gezag ten aanzien van bovengenoemde regelgeving.

Een deel van het plangebied en de omgeving daarvan liggen in een bovengenoemd gebied van openheid en rust (kaart 15b bij het Streekplan, via www.fryslân.nl).

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

Het plangebied in de huidige situatie vertegenwoordigt door het intensieve agrarische karakter weinig ecologische waarden. Gezien de huidige staat van het plangebied en de beoogde werkzaamheden moet mogelijk toch rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze soorten behoren tot de volgende groepen:

- Amfibieën
- Vissen
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. De relevante en niet-relevante soortgroepen zijn hieronder beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Het plangebied wordt intensief beheerd ten bate van de landbouw. Gelet op de abiotische omstandigheden in het plangebied en de eisen die beschermde en zeldzame planten hieraan stellen, worden hier geen wettelijk beschermde plantensoorten en geen soorten van de Rode Lijst verwacht.

Ongewervelde dieren

In het plangebied ontbreken belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor beschermde libellen of waardplanten voor beschermde dagvlinders. In combinatie met de meest actuele verspreidinggegevens worden er daarom geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren in het plangebied verwacht (www.fryslan.nl, De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Timmermans *et al.* 2004, EIS *et al.* 2007).

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de ruime omgeving van het plangebied zwaar beschermde Ringslangen zijn waargenomen (Digitale Natuuratlas Fryslân via www.fryslân.nl, RAVON 2007). Het plangebied ligt tussen twee Ringslangpopulaties in, maar vanwege het intensieve agrarische karakter vormt het geen geschikt leefgebied voor deze soort. Om deze reden hoeft er met de aanwezigheid van Ringslangen in het plangebied geen rekening te worden gehouden. In de omgeving komen geen andere reptielensoorten voor.

Relevante soortgroepen

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de Rugstreeppad bekend (Digitale Natuur Atlas via www.fryslan.nl). Dit is een zwaar beschermde soort die leeft in gebieden met een hoge dynamiek, zoals duinen, uiterwaarden, opgespoten terreinen en akkers. Voor de voortplanting is de Rugstreeppad afhankelijk van ondiepe wateren die snel opwarmen. Het is niet uit te sluiten dat de Rugstreeppad in het plangebied voorkomt.

In het plangebied komen geen andere zwaar beschermde amfibieënsoorten voor, omdat het biotoop niet voldoet aan de habitateisen daarvan. Het is echter waarschijnlijk dat enkele algemene, licht beschermde, amfibieënsoorten aanwezig zijn, zoals Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander.

Vissen
De waterpartij aan de westkant van het plangebied is mogelijk geschikt voor de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper. In de omgeving van het plangebied is de Kleine modderkruiper in 2007 aangetroffen (RAVON 2008). Het is niet bekend of de Kleine modderkruiper daadwerkelijk in het plangebied voorkomt.

Overige beschermde vissoorten, Bittervoorn en Grote modderkruiper, worden niet in het plangebied verwacht, omdat het biotoop niet voldoende aansluit aan de habitateisen van deze soorten.

Vogels
Het plangebied is geschikt voor vogels die op akkers broeden, zoals Kievit, Scholekster en Gele kwikstaart. Ook zijn oude nesten van Zwarte kraai en Houtduif gevonden in de westelijk gelegen bosstrook. Tijdens het veldbezoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen van de aanwezigheid van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (zoals Havik of Grote bonte specht).

Vleermuizen
In de omgeving van het plangebied komen verschillende vleermuissoorten voor (Vos 2007). Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en mogelijk ook Rosse vleermuis. Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn zwaar beschermd, evenals hun foerageergebieden, verblijfplaatsen en vliegroutes.

Foerageergebied
Het plangebied is mogelijk geschikt als een deel van het foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. De overige genoemde soorten worden hier niet verwacht.

Verblijfplaatsen
Vleermuizen hebben hun verblijfplaatsen in bomen of gebouwen. In het plangebied zijn geen gebouwen en bomen aanwezig die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats.

Vliegroutes
Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich daarlangs te oriënteren, zoals sloten, houtwallen of huizenblokken. Er zijn in de directe omgeving van het plangebied geen geschikte elementen aanwezig voor vliegroutes van vleermuizen. De bosstrook aan de westzijde van het plangebied is niet verbonden met andere lijnvormige elementen, waardoor het onwaarschijnlijk is dat deze bosstrook deel uitmaakt van een vliegroute. Het is evenmin waarschijnlijk dat de sloten nabij het plangebied van belang zijn als vliegroutes voor bijvoorbeeld Watervleermuis. Om deze redenen worden geen vliegroutes van vleermuizen binnen en nabij het plangebied verwacht.

Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde zoogdiersoorten
In (de directe omgeving van) het plangebied komt een aantal licht beschermde zoogdieren voor, zoals Bosspitsmuis, Veldmuis, Haas, Egel en Mol. Deze dieren zijn algemeen in Nederland en een aantal daarvan wordt ook binnen het plangebied verwacht.

Middelzwaar beschermde soorten
Hoewel er geen actuele verspreidingsgegevens zijn van Steenmarters, is het mogelijk dat deze middelzwaar beschermde soort in de omgeving van het plangebied voorkomt. Deze soort heeft zich in de afgelopen decennia in Nederland uitgebreid en wordt geregeld binnen en nabij bebouwde gebieden aangetroffen. In het plangebied zijn geen geschikte schuilplekken voor de Steenmarter aanwezig, maar het plangebied kan deel uitmaken van het foerageergebied van deze soort. In de omgeving zijn ruim voldoende alternatieve foerageergebieden. Er worden geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten in en nabij het plangebied verwacht.

Zwaar beschermde soorten
In de omgeving van het plangebied komen twee zwaar beschermde soorten voor, namelijk de Waterspitsmuis en de Das. Op grond van de verspreidingsgegevens (Digitale Natuur Atlas, website provincie Fryslân, Vos 2007) komen in de omgeving van het plangebied geen andere zwaar beschermde zoogdiersoorten voor (exclusief vleermuizen).

Waterspitsmuis
Het plangebied is niet geschikt voor Waterspitsmuis. Deze soort heeft een waterrijke omgeving nodig met schoon (kwel)water, brede oeverzones en een rijke oevervegetatie. Deze factoren ontbreken in het plangebied. De watergang langs de westelijke grens van het plangebied bevat een harde oever en weinig oevervegetatie. Daarom worden ook daar geen Waterspitsmuizen verwacht.

Das
In de omgeving van Sint Nicolaasga komen Dassen voor, zoals dat wordt aangegeven door de Digitale natuuratlas (website provincie Fryslân) en Vos (2007). Vooral ten noorden van Sint Nicolaasga liggen bossen met dassenburchten en daaromheen agrarische percelen die foerageergebied voor deze soort bieden. Recent is een dassentunnel aangelegd onder de N927 ten westen van Sint Nicolaasga, waardoor deze dieren de weg daar veiliger kunnen kruisen.

Uit overleg met medewerkers van Staatsbosbeheer en It Fryske Gea is gebleken, dat de dassenburchten in Fryslân in 2004 zijn geïnventariseerd. Daaruit bleek dat op een aantal plaatsen in de omgeving van Sint Nicolaasga burchten liggen, maar dat dit onderzoek toe is aan een actualisering. Uit nieuw onderzoek kan bijvoorbeeld blijken of het vermoeden juist is dat Dassen meer dan voorheen geneigd zijn om burchten te graven in boomsingels en op andere beschutte locaties in relatief open gebied, omdat bospercelen te veel worden verstoord door wandelaars (met honden).

De *homerange* van Dassen, het gebied waarin de verblijfplaats en het omringende foerageergebied ligt, kan variëren van 30 ha bij optimale leefomstandigheden tot 400 ha in marginale biotopen (Lange *et al.* 2003). Het bosbiotoop met mogelijke dassenburchten dat het dichtst bij het plangebied ligt, ligt op ca. 500 m afstand noordelijk van Sint Nicolaasga. Dat betekent dus, dat op grond van de afstand het plangebied binnen de homerange valt en dat Dassen vanuit het noordelijk gelegen bosgebied het plangebied zouden kunnen gebruiken als een deel van hun foerageergebied. Toch is het plangebied waarschijnlijk voor Dassen uit de genoemde bospercelen minder aantrekkelijk. Een belangrijke reden daarvoor is ruime beschikbaarheid van goed foerageergebied in de directe omgeving van de genoemde bospercelen. Daardoor zijn gebieden op grotere afstanden, zoals het plangebied, waarschijnlijk niet nodig. Bovendien liggen tussen het bosgebied ten noorden van Sint Nicolaasga en het plangebied ecologische barrières, namelijk de drukke verkeersweg N927

(Tjûkemarwei) en de relatief brede Oude Vaart. Dergelijke barrières beperken de verplaatsingsmogelijkheden van Dassen. Een derde reden is de beperkte kwaliteit van het plangebied als foerageergebied, wat vooral te maken heeft met het ontbreken van voldoende dekking (bomen en struiken) en de relatief grote mate van verstoring.

Tijdens het veldbezoek zijn nabij het plangebied geen burchten van Dassen aangetroffen, ook niet in de smalle bosstrook aan de westzijde daarvan. Ook ontbraken binnen en nabij het plangebied andere aanwijzingen die op de aanwezigheid van Dassen duiden, zoals pootafdrukken, faeces en haren aan prikkeldraad en aan struiken.

Om bovenstaande redenen is het niet waarschijnlijk dat het plangebied deel uitmaakt van het foerageergebied van Dassen uit het noordelijk daarvan gelegen bosgebied. Andere bosgebieden in de omgeving liggen op aanzienlijk grotere afstanden, waardoor het onwaarschijnlijk is dat Dassen van daaruit het plangebied bezoeken.

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

In het vorige hoofdstuk is besproken welke relevante natuurwaarden in en in de omgeving van het plangebied aanwezig zijn en mogelijk beïnvloed worden door de uitvoering van de plannen. Hieronder worden de eventuele effecten op natuurwaarden besproken en beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN EN BEOORDELING

Natura 2000 gebieden

Gezien de relatief grote afstand tot het plangebied en het gebruik van het tussenliggende gebied, worden geen effecten verwacht op de dichtstbijzijnde Natura 2000 gebieden 'Fluessen e.o.' en de 'Witte en Zwarte Brekken'. De geplande herinrichting van het plangebied stuit daarom niet op bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet.

Provinciale ecologische Hoofdstructuur (PEHS)

Gezien de afstand tot het plangebied, de aard van de herinrichting en het gebruik van het tussenliggend gebied worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden van de PEHS. De plannen stuiten niet op bezwaren vanuit de regelgeving omtrent de PEHS.

Ganzenfoerageergebieden

De meest nabijgelegen ganzenfoerageergebieden liggen op ongeveer 3,5 km afstand van het plangebied. Gezien de het huidige gebruik van het plangebied en de aard van de herinrichting, worden geen negatieve effecten op deze ganzenfoerageergebieden verwacht. De plannen leveren daarom geen bezwaren op vanuit de regelgeving ten aanzien van ganzenfoerageergebieden.

Overige gebiedsbescherming

De Provincie Fryslân heeft zich via het Streekplan (Provincie Fryslân 2007) tot doel gesteld, zich in te zetten voor het behoud van een gezonde weidevogelstand. Weidevogels zijn gebaat bij openheid en rust in het landschap. De dichtheid van weidevogels wordt negatief beïnvloed door wegen, treinsporen, recreatie, bebouwing en opgaande begroeiing (van Tilborg 1994, Reijnen 1995, Tulp *et al.* 2002, Vos *et al.* 2003, Krijgsveld *et al.* 2004).

Het plangebied is in de huidige staat niet of nauwelijks geschikt als weidevogelgebied, maar in de omgeving liggen wel gebieden die door de provincie zijn aangewezen als een gebied van openheid en rust. Het beoogde bedrijventerrein zal een verstoringscontour genereren, waardoor een deel van het aangewezen gebied minder geschikt wordt voor weidevogels. De oppervlakte die door het beoogde bedrijventerrein wordt verstoord, is mogelijk groter dan 0,5 ha. Daarom is mogelijk sprake van compensatieplicht. De compensatie is volgens het Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013 (Provincie Fryslân 2006, zie bijlage 2) op verschillende manieren te realiseren (zie uitsnede uit het werkplan in onderstaand kader). De hoogte van de geldelijke compensatie per ha is aan verandering onderhevig. Bij een recente compensatie (december 2008) was het bedrag 5.304,- euro per ha (Med. Mw. H. de Jong, Provincie Fryslân).

De initiatiefnemer wordt geadviseerd om in contact te treden met de Provincie Fryslân om te bepalen of en voor welke oppervlakte compensatie noodzakelijk is.

Voor een initiatiefnemer zijn er drie manieren om deze compensatie te realiseren:

1. Hij realiseert binnen zijn project zelf een nieuwe situatie waarbij voor dit oppervlak (dus evenveel hectare als door het initiatief wordt verstoord) via agrarisch natuurbeheer (bovengenoemd beheerspakket) wordt gecompenseerd,
2. Binnen het project wordt met het compensatiebedrag een oppervlak agrarische grond aangekocht en ingericht en beheerd als natuurbeheer met een weidevogeldoelstelling.
3. Een derde manier is het noodzakelijke bedrag (oppervlakte maal € 5184/ ha) in een provinciaal fonds te storten dat aangewend wordt voor het realiseren van weidevogelbeheer. De provincie *zal in de bundelingsgebieden* 50 % bij fondsvorming voor haar rekening nemen. Daarmee wordt voor de initiatiefnemer het bedrag 50 % lager. Naar verwachting gaat dit om 40 tot 50 hectare per jaar met een provinciale bijdrage van € 100.000,- tot € 125.000,-

Uitsnede uit het Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013 (Provincie Fryslân 2006).

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN EN BEOORDELING

Amfibieën

Op dit moment is niet duidelijk of de zwaar beschermde Rugstreeppad in het plangebied voorkomt. Indien deze daadwerkelijk in het plangebied aanwezig is, treden negatieve effecten ten aanzien van deze soort op. Deze negatieve effecten zijn niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet. Er dient derhalve een aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van Rugstreeppadden te worden uitgevoerd om te bepalen of de plannen conflicten veroorzaken met deze wet.

Daarnaast komen in en nabij het plangebied waarschijnlijk enkele licht beschermde amfibieënsoorten voor (paragraaf 3.2). Door de beoogde herinrichting wordt mogelijk een beperkt deel van het leefgebied van de betreffende soorten aangetast. Voor deze verstoring geldt een vrijstelling van ontheffing voor projecten in het kader van ruimtelijke ordening. Ten aanzien van deze licht beschermde amfibieënsoorten veroorzaakt de beoogde herinrichting dus geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Vissen

Indien de waterpartij aan de westzijde van het plangebied wordt gedempt of substantieel aangepast, treden mogelijk negatieve effecten op ten aanzien van wettelijk beschermde vissoorten. Deze negatieve effecten zijn niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet. Op dit moment is het niet duidelijk of er beschermde vissen voorkomen in het betreffende water. Wanneer werkzaamheden aan de waterpartij noodzakelijk zijn, dient daarom een aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde vissoorten.

Indien de waterpartij blijft bestaan in zijn huidige vorm, dan zijn er geen negatieve effecten op vissen te verwachten en veroorzaken de plannen ten aanzien van vissen geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Vogels

De Flora- en faunawet beschermt primair broedende vogels en hun nesten, waardoor de broedperiode centraal staat. Wanneer de werkzaamheden voor de herinrichting tijdens het broedseizoen starten, worden mogelijk nesten en/of broedende vogels in of in de omgeving van het plangebied verstoord. Deze verstoring is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet. Daarom dient de start van verstorende werkzaamheden plaats te vinden buiten de

broedperiode. Het broedseizoen van de betreffende vogels loopt van begin maart tot half augustus (Natuurkalender, LNV).

Indien de werkzaamheden vooraf aan het broedseizoen starten, zullen zich door de verstoring die de werkzaamheden tot gevolg hebben, geen broedvogels in het gebied en de directe omgeving daarvan vestigen. Het is echter aan te bevelen om extra maatregelen te nemen die voorkomen dat er tijdens de werkzaamheden alsnog vogels in het gebied gaan nestelen. Deze maatregelen zijn het verwijderen van kap- en snoeihout (potentiële broedplaatsen van algemeen voorkomende soorten, zoals Merel, Roodborst en Winterkoning) en het afdekken van zandhopen (een potentiële broedplaats van Oeverzwaluwen). Wordt er onverhoopt toch in of in de directe omgeving van het plangebied genesteld én er is kans op verstoring, dan moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode.

Geconcludeerd kan worden dat de plannen ten aanzien van vogels geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaken, mits verstoring van nesten en/of broedende vogels wordt voorkomen. Hierboven is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn ingedeeld in de zwaarste beschermingscategorie van de Flora- en faunawet. Verstoring van vleermuizen en hun leefgebied (verblijfplaatsen, vliegroute en foerageergebied) dient te worden voorkomen. Het gaat hier alleen om de beoordeling van effecten op mogelijk foerageergebied van vleermuizen. Er worden geen effecten verwacht op verblijfplaatsen en vliegroutes (paragraaf 3.2).

Foerageergebied

Voor Watervleermuis, Meervleermuis en Rosse vleermuis is het plangebied in de huidige situatie nauwelijks of niet geschikt als foerageergebied. Daarom hoeft er in dezen geen rekening te worden gehouden met deze soorten. Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger jagen regelmatig in stedelijke omgeving en minder in open gebied. Het plangebied zal voor deze soorten door de beoogde herinrichting tijdelijk minder geschikt kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer de bosstrook aan de westzijde wordt verwijderd. Na voltooiing van de werkzaamheden kan het plangebied opnieuw foerageergebied vormen. Voor alle genoemde soorten is ruim voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de omgeving van het plangebied. Om deze redenen veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Licht beschermde soorten

Voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten zal door de herinrichting van het plangebied mogelijk een deel van het leefgebied verloren gaan. Voor deze zoogdieren geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt daarom geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van lichtbeschermde zoogdiersoorten.

Middelzwaar beschermde soorten
Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, zou het plangebied deel kunnen uitmaken van het foerageergebied van Steenmarter. In de omgeving is echter ruim voldoende foerageergebied voor deze soort beschikbaar. Na voltooiing van de herinrichting kan het plangebied weer deel daarvan uitmaken. Om deze redenen zijn er geen negatieve effecten te verwachten ten aanzien van Steenmarters. Er komen geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten voor. Om deze redenen is de beoogde herinrichting niet in conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van middelzwaar beschermde zoogdiersoorten.

Zwaar beschermde soorten

Das
Ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de uitbreiding van stedelijk gebied en de aanleg van wegen en spoorlijnen, vormen een grote bedreiging voor het leefgebied van Dassen in Nederland. Zuidwest Fryslân is een belangrijk leefgebied voor Dassen en zeker in dit gebied past een zorgvuldige afweging om bij ruimtelijke ontwikkelingen vooraf te kunnen bepalen of er sprake is van negatieve effecten op deze soort. De juridische afweging vindt hier plaats volgens de Flora- en faunawet, waarbij per project wordt bepaald of er conflicten zijn met deze wet. Zo zal een negatief effect op een vaste verblijfplaats (een dassenburcht) zeker niet zonder ontheffing mogelijk zijn, maar er dient ook aandacht te zijn voor effecten op het foerageergebied in de omgeving van een burcht. Door ruimtelijke plannen in een foerageergebied kan een (geringe) afname van het beschikbare oppervlak optreden, waarvoor bij een ruimtelijk project een ontheffing kan worden verleend. Maar het gevaar bestaat dat door de uitvoering van verscheidene ruimtelijke plannen in dat gebied op den duur sprake is van een cumulatief effect: de vele relatief kleine inperkingen van het foerageergebied kunnen leiden tot een substantiële afname van het foerageergebied, waardoor een populatie kan verdwijnen.

Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, is het onwaarschijnlijk dat het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied van Dassen. Dat betekent dat de beoogde herinrichting geen negatieve effecten veroorzaakt ten aanzien van het (potentiële) foerageergebied van deze soort. De herinrichtingsplannen zullen ook geen invloed hebben op dassenburchten in de omgeving. De beoogde herinrichting veroorzaakt daardoor geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van Dassen.

Waterspitsmuis
In paragraaf 3.2 is beschreven dat de aanwezigheid van Waterspitsmuizen en andere zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen) binnen en nabij het plangebied zeer onwaarschijnlijk wordt geacht. Daarom zijn er geen negatieve effecten te verwachten ten aanzien van deze soorten. De beoogde herinrichting veroorzaakt daardoor geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van Waterspitsmuis.

Overige soorten
De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van overige zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen).

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In onderstaande tabel is samengevat welke beschermde (mogelijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.
Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB). Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan-gebied	Om-geving	Rode lijst status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Algemeen voorkomende amfibieën (zie paragraaf 3.2)	(+)	+	-	Nee
Algemeen voorkomende zoogdieren (zie paragraaf 3.2)	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Kleine modderkruiper	(+)	+	-	aanvullend onderzoek nodig bij werkzaamheden aan waterpartij
Inheemse broedvogels	+	+		Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Steenmarter	(f)	(+)	-	Nee
Categorie 3: (zware bescherming)				
Ringslang	-	+	KW	Nee
Rugstreeppad	(+)	+	-	Aanvullend onderzoek nodig
Das	-	+	-	Nee
Waterspitsmuis	-	+	KW	Nee
Vleermuizen	(+)	+	-	Nee
Overige Rode-Lijstsoorten	-	-	-	-

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenomen plannen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000 gebieden, PEHS en ganzenfoerageergebieden

De plannen veroorzaken geen negatieve effecten op Natura 2000 gebieden, PEHS en ganzenfoerageergebieden. Er zijn tegen de plannen dan ook geen bezwaren vanuit de bijbehorende wet- en regelgeving.

Overige gebiedsbescherming

Voor de herinrichting van het plangebied geldt in het kader van het Streekplan een compensatieplicht ten aanzien van regelgeving voor weidevogels. Door de nieuwe bebouwing wordt mogelijk een oppervlakte van zogenaamd 'gebied van openheid en rust' verstoord. Dit oppervlak dient mogelijk gecompenseerd te worden. De initiatiefnemer wordt daarom geadviseerd om in dezen contact op te nemen met de provincie Fryslân.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Vissen

Wanneer er geen werkzaamheden worden uitgevoerd aan watergangen, ontstaan er geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen. Wanneer er wel werkzaamheden aan watergangen plaatsvinden, zal vooraf nader moeten worden onderzocht of daar beschermde vissoorten aanwezig zijn (zoals Kleine modderkruiper), waarna kan worden bepaald of de werkzaamheden een conflict veroorzaken met de Flora- en faunawet.

Rugstreeppad

Het is mogelijk dat er zwaar beschermde Rugstreeppadden aanwezig zijn in het plangebied. Er dient daarom nader onderzoek te worden uitgevoerd om te bepalen of daar sprake van is, waarna kan worden bepaald of de werkzaamheden een conflict veroorzaken met de Flora-e n faunawet.

Vogels

De plannen veroorzaken ten aanzien van vogels geen conflicten met de Flora- en faunawet, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarde:

- De werkzaamheden in het plangebied veroorzaken geen verstoring voor broedende vogels en hun nesten. In hoofdstuk 4 is onder het kopje 'Vogels' uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Overige soorten
Er worden geen conflicten met de Flora- en faunawet verwacht ten aanzien van overige beschermde soorten, zoals licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten, de middelzwaar beschermde Steenmarter en de zwaar beschermde Das, Waterspitsmuis en vleermuissoorten.

5.3. AANBEVELINGEN

Wanneer werkzaamheden aan de watergang langs de westelijke grens van het plangebied worden uitgevoerd, dient vooraf een visonderzoek plaats te vinden. Daarmee wordt bepaald of beschermde vissoorten door de beoogde herinrichting zullen worden verstoord. Visonderzoek is uitvoerbaar vanaf het moment waarop de watertemperatuur hoger is dan 10 °C.

Het is mogelijk dat het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied van de Rugstreeppad. Er wordt daarom geadviseerd om te onderzoeken of het plangebied door Rugstreeppadden wordt gebruikt. Dit onderzoek is op zijn vroegst uitvoerbaar in de komende actieve periode van Rugstreeppadden. Deze periode start (afhankelijk van de weersomstandigheden) in mei 2009.

Wanneer ontheffing moet worden aangevraagd voor de verstoring van een of meer beschermde soorten, dient rekening te worden gehouden met een proceduretijd van ca. 10 weken vanaf het moment waarop de aanvraag is ingediend. Voor een ontheffingsaanvraag moet gebruik worden gemaakt van een invulformulier dat verkrijgbaar is via de website van LNV (digitaal loket). Dit formulier dient te worden begeleid door een speciaal daarvoor opgesteld document, waarin alle onderdelen van de vragenlijst worden onderbouwd.

LITERATUUR

Boer, E.P. de & E. van Hijum. Libellen in Friesland. Voorlopige verspreidingsatlas 1995-2004. Libellenwerkgroep Friesland "De Hynstebiter", 2005. uitgave in eigen beheer. Warns.

Brenninkmeijer, A., R.M.G. van der Hut & M. Koopmans 2008. Verspreiding beschermde vissoorten in Fryslân. A&W-Rapport 1029. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.

Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.

Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Krijgsveld, K.L., S.M.J. van Lieshout, J. van der Winden & S. Dirksen 2004. Verstoringsgevoeligheid van vogels: literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, rapport 03-187, Culemborg / Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek 2003. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging KNNV, Utrecht.

Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Provincie Fryslân 2006. Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013. Gedeputeerde Staten Fryslân.

Provincie Fryslân 2007. Streekplan Fryslân2007. Om de kwaliteit fan de romte. Provinciale Staten Fryslân.

RAVON 2007.Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.

Reijnen, M.J.S.M. 1995. Disturbance by car traffic as a threat to breeding birds in the Netherlands. Diss. Rijks Universiteit Leiden, Leiden.Tilborg, G. van 1994. Criteria waaraan een goed weidevogelgebied moet voldoen. Rapport Directie Beheer Landbouwgronden, Utrecht.

Tilborg, G. van 1994. Criteria waaraan een goed weidevogelgebied moet voldoen. Rapport Directie Beheer Landbouwgronden, Utrecht.

Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Tulp, I., M.J.S.M. Reijnen, C.J.F. ter Braak, E. Waterman, P.J.M. Bergers, S. Dirksen, R.P.H. Snep & W. Nieuwenhuizen 2002. Effect van treinverkeer op dichtheden van weidevogels. Rapportnr. 02-034. Bureau Waardenburg, Culemborg/ Railinfrabeheer, Utrecht.

Unie van Waterschappen 2005. Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen. Unie van Waterschappen.

Vos, C.C., P.F.M. Opdam & R. Pouwels 2003. Recreatie en biodiversiteit in balans; een ruimtelijke benadering. Landschap 20: 3-13.

Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Geraadpleegde internetsites

- Digitale Natuuratlas Fryslân: http://www.fryslan.nl/binfo4/atlasnatuur/geoportaal.html?atlas=milieu&kaart=dna
- www.fryslan.nl
- www.grutto.nl
- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.telmee.nl
- Werkplan weidevogels Fryslan: http://www.fryslan.nl/download.asp?link=files/18499/%5B1%5Dwerkplanweidevogels_in_fryslan_2007-2013.pdf&objectID=18499.

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§2.1) en soortbescherming (§2.2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet 1998 en overige gebiedsbescherming

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000 gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000 gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitats waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000 gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000 gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000 gebieden zijn toegestaan. Totdat de nieuwe aanwijzingsbeschikkingen definitief zijn vastgesteld, gelden de vigerende kwalificerende waarden.

Als er activiteiten in of nabij een Natura 2000 gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de

instandhoudingsdoelstellingen of kwalificerende waarden van de Natura 2000 gebieden hebben. Er zijn drie uitkomsten mogelijk (ministerie van LNV 2005):

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd middels de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd middels een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd.

Bij een Passende beoordeling volgt een strengere toetsing. De Verslechterings- en verstoringstoets en de Passende beoordeling vallen buiten de reikwijdte van deze beoordeling. Ze worden toegelicht in hoofdstuk 7, waarin het vervolgtraject wordt beschreven.

De kwaliteit van Natura 2000 gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000 gebied, moet deze beoordeeld worden. Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000 gebied kunnen bijvoorbeeld kwalificerende soorten in het Natura 2000 gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000 gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000 gebieden, zoals hydrologische effecten en verstoring als gevolg van grote grondwateronttrekkingen, ingebruikname van vliegvelden en dergelijke. Verstoring treedt ook op als kwalificerende soorten uit het Natura 2000 gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen bedreigd wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespendief, die binnen een straal van zeven km rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000 gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000 gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000 gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000 gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Onder de vernieuwde Nb-wet vervalt het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000 gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000 gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000 gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (ministerie van LNV 2003).

De bescherming van de overige natuurgebieden is geregeld in bestemmingsplannen, die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

1.2 Gebiedsbescherming in een ecologische beoordeling

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden (externe werking)?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor álle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan

worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes
In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie beschermingscategorieën. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën:

1. soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten);
2. soorten waarvoor vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten);
3. soorten waarvoor *ontheffing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist, moet ter goedkeuring zijn ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

1. de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. er is geen alternatief voor de ingreep;
3. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria zijn voldaan.

Vogels
Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

2.3 Soortbescherming in een ecologische beoordeling

In een ecologische beoordeling worden ten aanzien van soortbescherming de volgende vragen beantwoord:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de Flora- en faunawet bezwaren tegen de plannen en zijn dientengevolge ontheffingsaanvragen nodig?

Relevante soorten en vegetaties
Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Europese richtlijnen zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijsten van kwetsbare en bedreigde soorten van Nederland en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen
In de ecologische beoordeling is per soortgroep steeds als eerste bron het Natuurloket geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Het Natuurloket geeft een overzicht van de gegevens van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora & Fauna (VOFF). De gegevens zijn weergegeven op kilometerhokniveau[1]. Aangezien de kilometerhokken niet exact samenvallen met de grenzen van het plangebied, kan het zijn dat de genoemde soorten niet in het plangebied voorkomen. Ook zijn de gegevens soms (tientallen) jaren oud. De beschermde soorten worden op het natuurloket niet bij name genoemd. De gegevens zijn ter betaling opvraagbaar.

Daarnaast is in een aantal overzichtswerken en websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in de ruime omgeving van het betreffende plangebied

[1] Kilometerhokken: De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst verdeeld in blokken van 1 bij 1 km, de zogenaamde kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden.

voorkomen. De meeste van deze bronnen presenteren hun gegevens op een schaal van 5x5 km grote uurhokken, waardoor de gegevens een ruimer gebied beslaan dan het plangebied.

Veldonderzoek
De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten, waarvan het voorkomen in de omgeving bekend is, de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn.

Effecten
Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering).

Beoordeling
Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden en verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden, zijn voor bepaalde soorten ontheffingsaanvragen noodzakelijk. In dat geval wordt geadviseerd of daarbij verzachtende en compenserende maatregelen nodig zijn.

A&W ECOLOGISCH ONDERZOEK

Actualisatie ecologisch onderzoek bedrijventerrein Slotmolen te Sint Nicolaasga

A&W-rapport 1703

in opdracht van

gemeente Skarsterlân Joure

Actualisatie ecologisch onderzoek bedrijventerrein Slotmolen te Sint Nicolaasga

A&W-rapport 1703

O. Stoker
E.W. de Vries

Foto Voorplaat
Huidige locatie agrarisch bedrijf De Vries, foto: A&W

O. Stoker, E.W. de Vries 2011
Actualisatie ecologisch onderzoek bedrijventerrein Slotmolen te Sint Nicolaasga. A&W-rapport 1703
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever
Gemeente Skarsterlân
Postbus 101
8500 AC Joure
Telefoon 0513 481 234

Uitvoerder
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl
www.altwym.nl

Projectnummer	**Projectleider**	**Status**
1819slm	E.W. de Vries	Eindrapport

Autorisatie	**Paraaf**	**Datum**
Goedgekeurd	R. Strijkstra	27 oktober 2011

Inhoud

Foto 1-1 - watergang noordelijk deel van het plangebied, kijkend richting Tsjûkemarwei

Foto 1-2 - westelijk deel van het plangebied, kijkend richting huidige locatie agrarisch erf

1 Inleiding

Aanleiding
In verband met de uitbreiding van het bedrijventerrein Slotmolen te Nicolaasga is in 2009 een ecologische beoordeling uitgevoerd door Altenburg & Wymenga (Sikkema & Biezenaar 2009). Vanwege de uitbreiding van het oorspronkelijke plangebied uit 2009 is Altenburg & Wymenga door Buro Vijn gevraagd om een actualisatie te maken van de bestaande beoordeling. Dit rapport bevat deze actualisatie.

Doel
Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen herinrichting en wordt dit beoordeeld in het kader van de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en Faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport
Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- Situatieschets en herinrichtingsplan: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en beschreven. Tevens wordt een beschrijving gegeven van de plannen, met aandacht voor aspecten als aanleg en toekomstig gebruik (hoofdstuk 2).
- Beschermde natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven en wordt bepaald welke daarvan relevant zijn voor onderhavige beoordeling (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect is van de uitvoering van de plannen op de relevante natuurwaarden en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak
Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk over de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste is hierbij de ecologische beoordeling uit 2009 gebruikt (Sikkema & Biezenaar 2009). Daar waar nodig zijn opnieuw recente bronnen geraadpleegd over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Daarnaast is op 28 september 2011 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gekeken naar de mogelijkheden voor aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

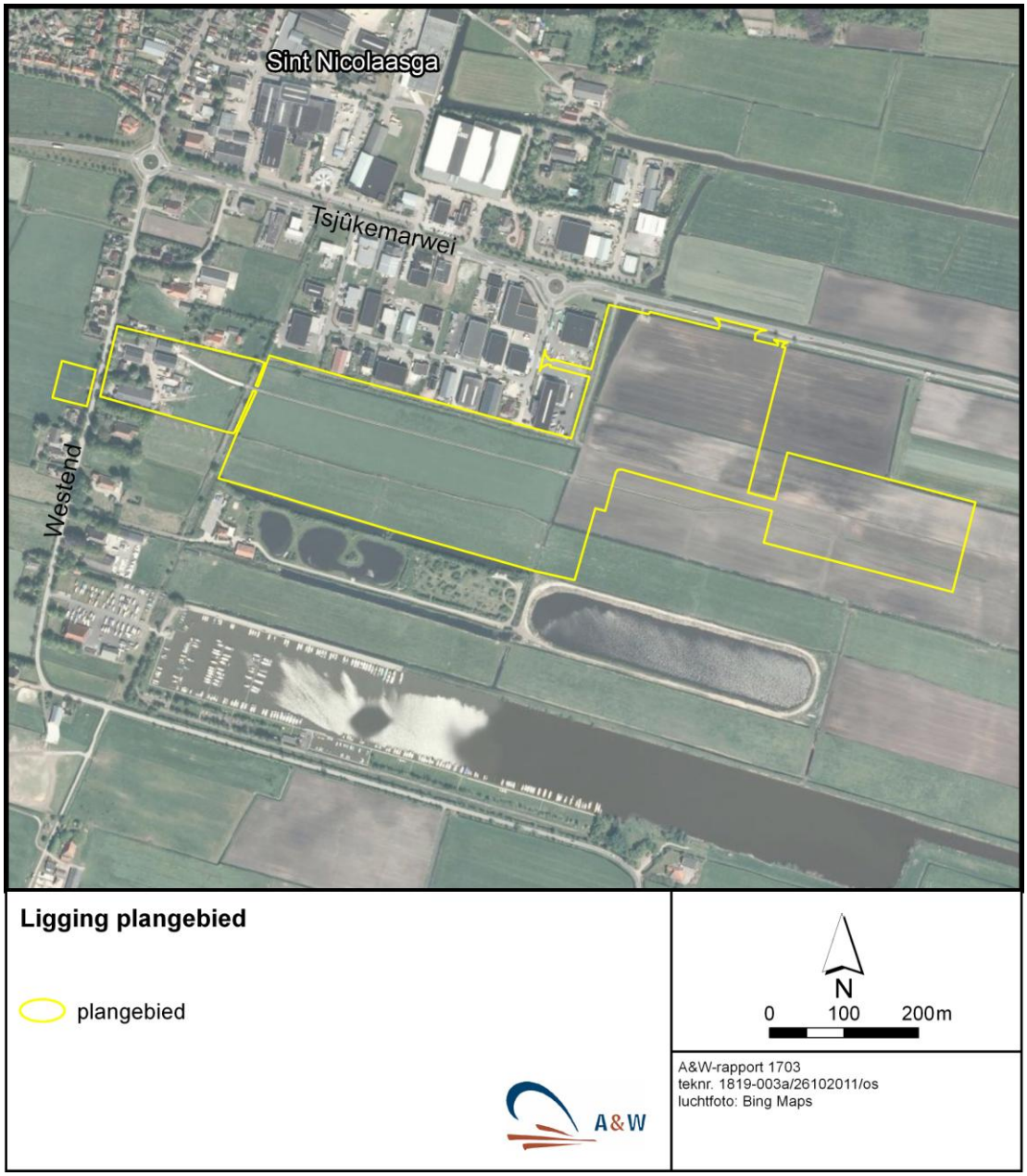

Figuur 1-1 - Overzicht van het plangebied.

2 Situatieschets en plannen

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt aan de zuidoostzijde van de bebouwde kom van Sint Nicolaasga. Het is gelegen ten zuiden van de Tsjûkemarwei, ten oosten van de Westend en sluit aan op een bestaand bedrijventerrein (figuur 1-1). Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 20 hectare en bestaat voornamelijk uit maïsakkers en een agrarisch erf met silo's en een ligboxstal. Aan de zuidzijde van het bestaande bedrijventerrein staat een bomenrij met Wilg en Els. Aan de zuidzijde van het plangebied ligt een brede sloot, en oostelijk van het bestaande bedrijventerrein ligt een waterpartij met plantsoen.

2.2 Plannen

De beoogde herinrichting heeft het doel om de oppervlakte aan bedrijventerrein ten zuidoosten van Sint Nicolaasga te vergroten. Het bestaand agrarisch erf ten westen van het plangebied zal verhuizen naar het oostelijk deel van het plangebied. Hierbij wordt alleen de bestaande ligboxenstal afgebroken. De overige bebouwing op dit terrein wordt behouden. Er zullen twee nieuwe woningen worden gerealiseerd ten westen van de Westend, tussen de bestaande lintbebouwing. Het grootste deel van de akkers zal worden ingericht als bedrijventerrein. Aan de zuidwestzijde komt een terrein van Eneco. Dit terrein zal worden doorsneden van oost naar west door een bomenlaan. De waterpartij oostelijk van het bestaande bedrijventerrein, zal worden gedempt en het plantsoen wordt verwijderd. Tussen de uitbreiding van het bedrijventerrein en het nieuwe agrarisch erf komt een groen/ waterzone die bestaat uit opgaande beplanting met bomen en een waterpartij. Rondom het nieuwe agrarische erf komen bomen en water.

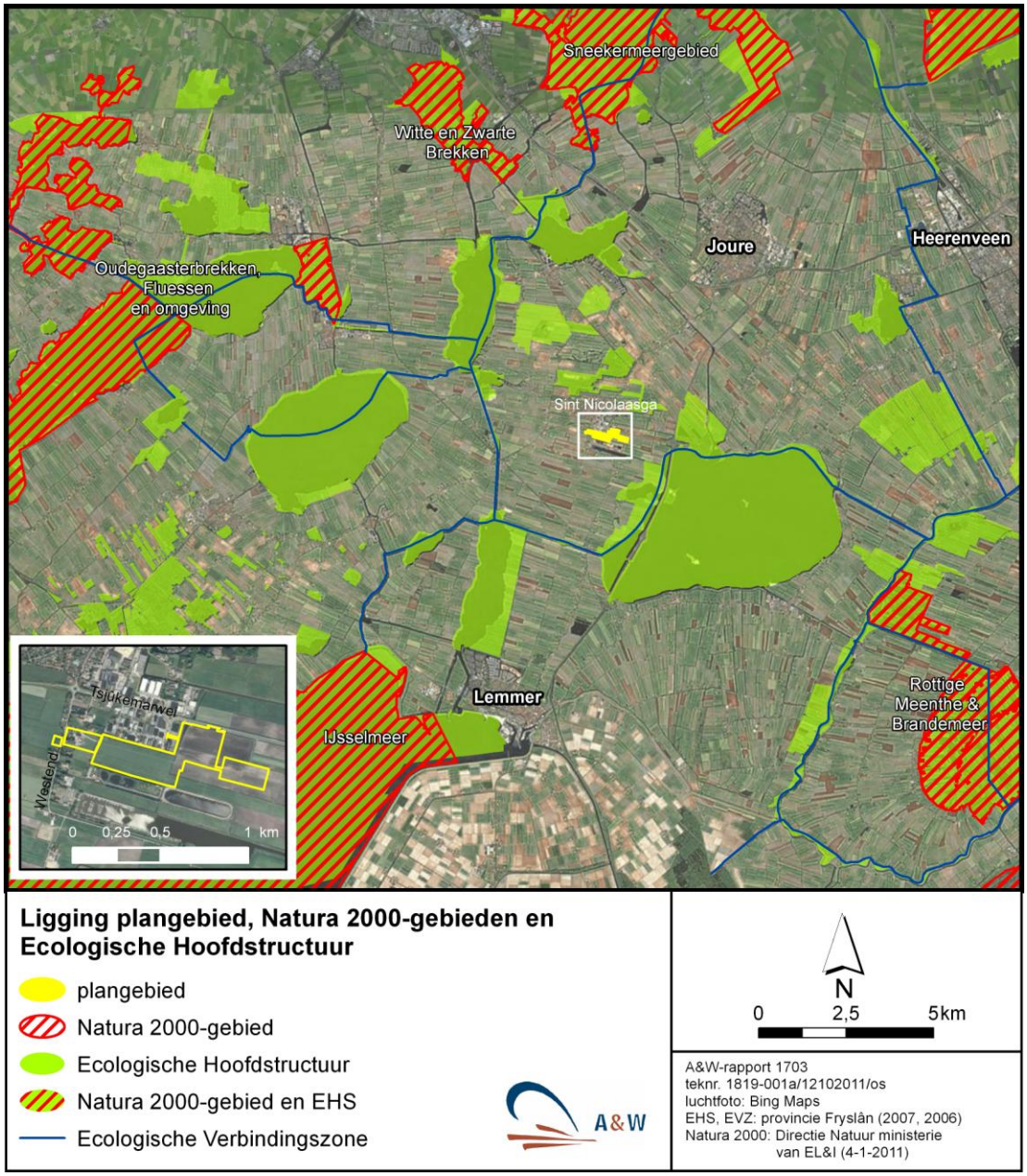

Figuur 2-1 - Ligging plangebied, Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur

3 Beschermde natuurwaarden

In de hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in het plangebied en de omgeving daarvan. Tevens wordt van deze natuurwaarden bepaald of zij beïnvloed kunnen worden door de beoogde ingreep en daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Beschermde gebieden

3.1.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt niet binnen een gebied dat beschermd is volgens de Natuurbeschermingswet, zoals Natura 2000-gebied. In de omgeving liggen de volgende Natura 2000-gebieden (figuur 2-1):

- ‘Witte en Zwarte Brekken’ (op ca. 7,5 km afstand ten noorden van het plangebied)
- ‘Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving’ (op ca. 7,8 km afstand ten noordwesten van het plangebied)
- ‘Sneekermeergebied’ (op ca. 8 km afstand ten noorden van het plangebied)
- ‘Rottige Meenthe & Brandemeer’ (op ca. 8,5 km afstand ten zuidoosten van het plangebied)
- ‘IJsselmeer’ (kortste afstand 8,5 km ten zuidwesten van het plangebied)

Behalve een aantal algemene natuurwaarden, richt de bescherming van deze gebieden zich op een groot aantal aangewezen habitattypen en soorten, die worden beschreven in de (ontwerp)besluiten (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Omdat de Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle projecten en handelingen moeten worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, is in hoofdstuk 4 de zogenaamde ‘Voortoets’ uitgevoerd (zie ook bijlage 1, §1.1).

3.1.2 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (figuur 2-1). In de omgeving van het plangebied liggen verscheidene gebieden die behoren tot de (P)EHS (www.fryslan.nl). Deze gebieden liggen op een afstand van ca 0,5 tot 4 km van het plangebied.

Gezien de beperkte aard en omvang van de ingreep ligt de (P)EHS buiten de invloedssfeer van de plannen en is de regelgeving omtrent de (P)EHS niet relevant voor onderhavige beoordeling.

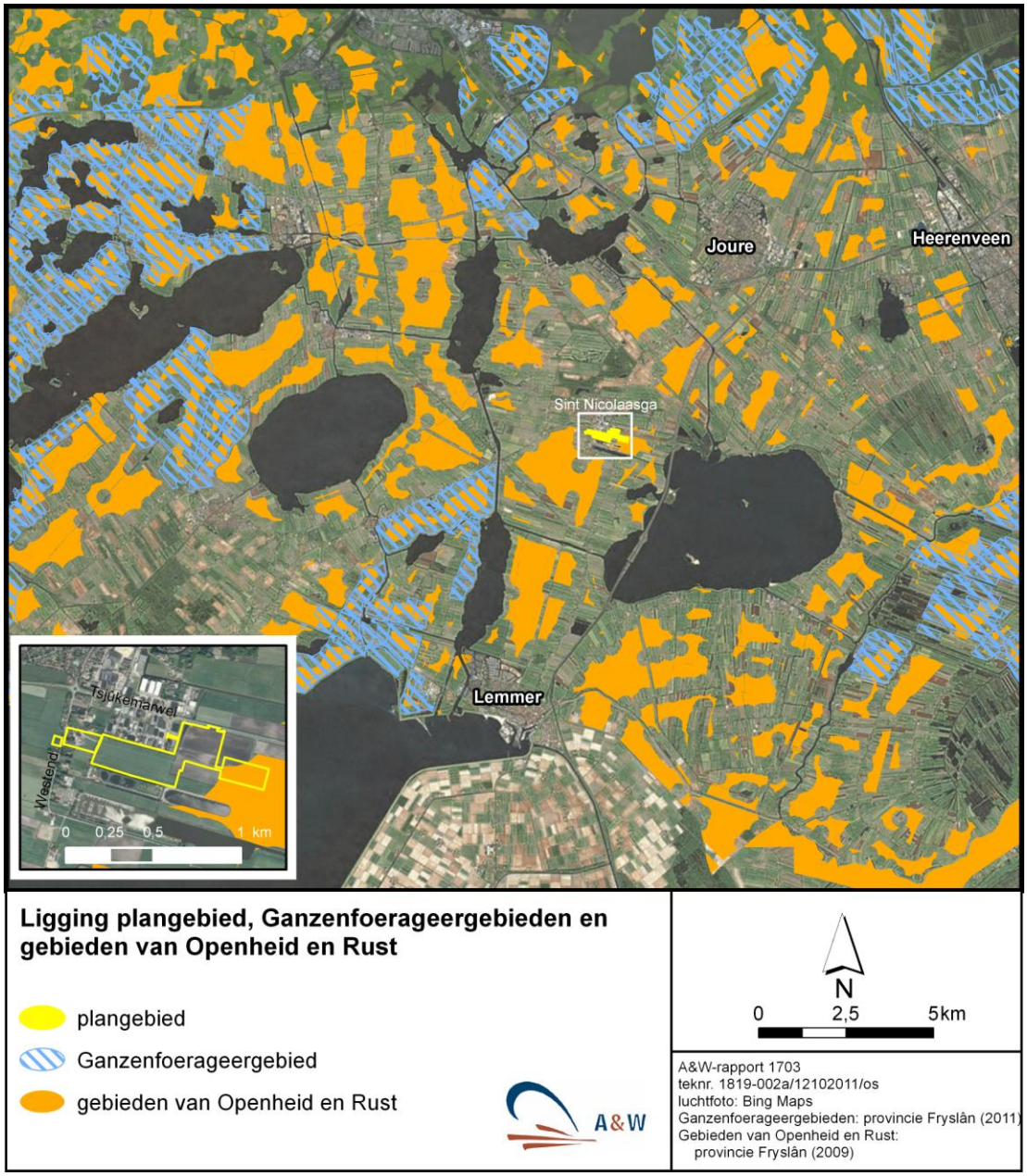

Figuur 3-1 - Ligging plangebied, Ganzenfoerageergebieden en gebieden van Openheid en Rust

3.1.3 Ganzenfoerageergebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van gebieden die door de provincie zijn aangewezen als Ganzenfoerageergebied (figuur 3-1). Het dichtstbijzijnde Ganzenfoerageergebied ligt op circa 3 km afstand van het plangebied.

3.1.4 Overige vormen van gebiedsbescherming

Behalve de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook ten aanzien van natuurwaarden worden beschermd via andere regelgeving, bijvoorbeeld het Streekplan. De Provincie Fryslân heeft zich via het Streekplan (Provincie Fryslân 2007) tot doel gesteld, zich in te zetten voor het behoud van een gezonde weidevogelstand. In het Streekplan Fryslân is vastgesteld dat goede weidevogelgebieden die door ruimtelijke ingrepen verloren gaan, gecompenseerd dienen te worden. Dit compensatiebeginsel is verder uitgewerkt in het Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013 (Provincie Fryslân 2006). Belangrijke weidevogelgebieden zijn in het Werkplan Weidevogels gedefinieerd als gebieden van openheid en rust (kaart 15b bij het Streekplan). De Provincie Fryslân is het bevoegd gezag ten aanzien van bovengenoemde regelgeving.

Een deel van het plangebied overlapt met gebied dat door de provincie is gedefinieerd als gebied van openheid en rust (figuur 3-1).

3.2 Beschermde soorten

Het plangebied bestaat uit agrarisch gebied dat intensief beheerd wordt. Gezien deze omstandigheden is de ecologische waarde van het gebied beperkt, desondanks kan de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten niet worden uitgesloten. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten (mogelijk) in het plangebied of in de nabije omgeving van het plangebied voorkomen.

3.2.1 Planten

Het plangebied wordt intensief beheerd ten bate van de landbouw. Gelet op de abiotische omstandigheden in het plangebied en de eisen die beschermde en zeldzame planten hieraan stellen, worden op de percelen geen wettelijk beschermde plantensoorten en geen soorten van de Rode Lijst verwacht. In de omgeving van het plangebied is de licht beschermde Zwanenbloem redelijk algemeen. Het is daarom niet uit te sluiten dat in de sloten in het plangebied groeiplaatsen van deze soort aanwezig zijn.

3.2.2 Ongewervelde diersoorten

In het plangebied ontbreken belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor beschermde libellen of waardplanten voor beschermde dagvlinders. In combinatie met de meest actuele verspreidingsgegevens worden er daarom geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren in het plangebied verwacht (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008).

3.2.3 Vissen

In de ruime omgeving van het plangebied komen de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Grote modderkruiper en Bittervoorn voor (Brenninkmeijer *et al.* 2008). Mogelijk is de sloot aan de oostzijde van het bestaande bedrijventerrein en de sloot aan de zuidzijde van het plangebied geschikt voor Kleine modderkruiper. De aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied is niet uit te sluiten. Grote modderkruiper en Bittervoorn worden niet in het plangebied verwacht, omdat het biotoop niet voldoende aansluit aan de habitateisen van deze soorten.

3.2.4 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van enkele licht beschermde soorten, zoals Bruine kikker en Gewone pad (Creemers & van Delft 2009, van Delft *et al.* 2010). Deze soorten komen mogelijk ook voor in het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn drie Kleine watersalamanders aangetroffen.

In de omgeving van het plangebied is de zwaar beschermde Rugstreeppad waargenomen (Creemers & van Delft 2009, van Delft *et al.* 2010). Deze soort leeft in gebieden met een hoge dynamiek, zoals duinen, uiterwaarden, opgespoten terreinen en akkers. Voor de voortplanting is de Rugstreeppad afhankelijk van ondiepe wateren die snel opwarmen. Het is niet uit te sluiten dat de Rugstreeppad in het plangebied voorkomt.

3.2.5 Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de ruime omgeving van het plangebied de zwaar beschermde Ringslang is waargenomen (Creemers & van Delft 2009, van Delft *et al.* 2010). Vanwege het intensieve agrarisch karakter vormt het plangebied geen geschikt leefgebied voor deze soort en andere reptielsoorten. Om deze reden worden geen reptielen in het plangebied verwacht.

3.2.6 Vogels

Het plangebied heeft een open karakter met weinig opgaande begroeiing zoals struiken en bomen. Door het open karakter kan het plangebied dienst doen als broedgebied voor vogels die op akkers broeden, zoals Kievit, Scholekster en Gele kwikstaart. Het plantsoen oostelijk van het bestaand bedrijventerrein en in de nabije omgeving van het plangebied is opgaande begroeiing aanwezig. Hier kunnen enkele vogels van stad en park tot broeden komen, zoals Winterkoning en Merel. Tijdens het veldbezoek zijn in de bomen in het plangebied geen nesten van roofvogels aangetroffen.

3.2.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd volgens de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijk belang ‘Ruimtelijke ontwikkeling’ niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze

redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Er zijn volgens de verspreidingsgegevens zes verschillende vleermuissoorten in de omgeving van het plangebied waargenomen (Vos 2007, www.zoogdieratlas.nl). Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen
In de zomerperiode hebben vleermuizen hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. De bomen in het plangebied zijn niet geschikt als verblijfplaats van vleermuizen omdat deze te jong en te dun zijn. De gebouwen die op het agrarisch erf staan zijn niet geschikt als verblijfplaats van vleermuizen omdat deze van profielstaal zijn zonder mogelijkheden voor plaatsen waar vleermuizen kunnen wegkruipen. De boerderij op het agrarisch erf kan mogelijk dienst doen als verblijfplaats.

Foerageergebied
Het plangebied is mogelijk deels geschikt als foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. De sloot aan de zuidzijde kan dienst doen als foerageergebied van Watervleermuis en Meervleermuis.

Vliegroutes
Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen om zich te oriënteren meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels, (oevers van) sloten en straatpatronen. De Westend kan mogelijk als vliegroute dienen van bijvoorbeeld Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Dit zijn soorten die binnen de bebouwing verblijfplaatsen hebben en vaak in of nabij bebouwd gebied foerageren. Ten zuiden van het plangebied ligt een plas die mogelijk gebruikt wordt als foerageergebied van Watervleermuis, Meervleermuis en andere vleermuissoorten. Mogelijk gebruiken deze soorten de sloot aan de zuidzijde van het plangebied als vliegroute naar deze plas.

3.2.8 Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde zoogdiersoorten
In de omgeving van het plangebied komt een aantal licht beschermde zoogdiersoorten voor zoals, Haas, Egel, mol en enkele (spits)muissoorten (Vos 2007). Tijdens het veldbezoek is een Haas gezien en zijn er sporen aangetroffen van Vos, Ree en Bunzing. Daarnaast maken waarschijnlijk ook andere van bovengenoemde soorten gebruik van het plangebied.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten
De middelzwaar beschermde Steenmarter is in het verleden in de omgeving van het plangebied waargenomen (www.zoogdieratlas.nl). Deze soort heeft zich in de afgelopen decennia in Nederland uitgebreid en wordt geregeld binnen en nabij bebouwde gebieden aangetroffen. In het plangebied zijn, op de boerderij na, geen geschikte schuilplekken voor de Steenmarter aanwezig, door het ontbreken van geschikte gebouwen en bosschages. Het

plangebied kan mogelijk deel uitmaken van het foerageergebied van Steenmarter. Er worden geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten in en nabij het plangebied verwacht.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten
In de ruime omgeving van het plangebied komen twee zwaar beschermde zoogdiersoorten voor, namelijk Das en Waterspitsmuis (Vos 2007, www.zoogdieratlas.nl). Op grond van de verspreidingsgegevens komen in de omgeving van het plangebied geen andere zwaar beschermde zoogdiersoorten voor (exclusief vleermuizen).

Das
In de omgeving van Sint Nicolaasga komen Dassen voor (Vos 2007, www.zoogdieratlas.nl). Bij inventarisaties van dassenburchten in Fryslân in 2004 en 2009 zijn in de bossen rond Sint Nicolaasga verscheidene dassenburchten aangetroffen (Provincie Fryslân, Staatsbosbeheer). De omliggende agrarische percelen dienen als foerageergebied voor deze soort.

Door het agrarische karakter van het plangebied is het potentieel geschikt als foerageergebied voor Dassen. Echter, tussen het plangebied en de burchten rond Sint Nicolaasga liggen de drukke verkeersweg N927, de relatief brede Oude Vaart en de bebouwde kom, die een barrière vormen. In de directe omgeving van de burchten rond Sint Nicolaasga is bovendien voldoende foerageergebied aanwezig. Om deze redenen wordt niet verwacht dat het plangebied fungeert als foerageergebied voor Dassen. Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen aanwijzingen die op de aanwezigheid van Dassen duiden, zoals pootafdrukken, uitwerpselen en haren aan prikkeldraad en struiken.

Gezien het bovenstaande is het onwaarschijnlijk dat het plangebied deel uitmaakt van het foerageergebied van Dassen rond van Sint Nicolaasga.

Waterspitsmuis
Het plangebied is niet geschikt voor Waterspitsmuis. Deze soort heeft een waterrijke omgeving nodig met schoon (kwel)water, brede oeverzones en een rijke oevervegetatie (Lange *et al.* 2003). De oevervegetatie in het plangebied komt niet overeen met de habitateisen van de Waterspitsmuis. Daarom is het onwaarschijnlijk dat de Waterspitsmuis voorkomt binnen het plangebied.

3.3 Samenvattende tabel relevante natuurwaarden

Op basis van dit hoofdstuk is in tabel 3-1 op een rij gezet welke wettelijk beschermde natuurwaarden in de (ruime) omgeving van het plangebied en/of (mogelijk) in het plangebied voorkomen. Daarnaast is aangegeven of de betreffende natuurwaarden kunnen worden beïnvloed door de uitvoering van de beoogde herinrichting en daardoor relevant zijn voor het vervolg van de onderhavige beoordeling. Voor deze beschermde natuurwaarden (gebieden en soorten) wordt in het volgende hoofdstuk bepaald welke effecten zij (kunnen) ondervinden en wordt beoordeeld hoe dit zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. De overige natuurwaarden komen (naar verwachting) niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve invloed van de beoogde ingreep. Op deze natuurwaarden wordt in de rapportage niet meer teruggekomen.

Tabel 3-1 - Overzicht van wettelijk beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. Van de natuurwaarden wordt aangegeven of zij aanwezig zijn in de (ruime) omgeving en/of in het plangebied, de status volgens de Rode Lijst, de relevante wet- en regelgeving en of de betreffende natuurwaarde relevant is voor onderhavige beoordeling. Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig, maar niet vastgesteld, w = waarschijnlijk aanwezig, (f) = mogelijk foeragerend (v) = mogelijk vliegroute. Categorieën van de Rode Lijst: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB), +/- = afhankelijk van de soort. Beschermingsregime: Nb-wet = Natuurbeschermingswet 1998, Ffw = Flora- en faunawet, waarbij 1 = licht beschermd, 2 = middelzwaar beschermd en 3 = zwaar beschermd.

Natuurwaarde	**Afstand tot plangebied**			**Beschermings-regime**	**Relevant voor onderhavige beoordeling**
Beschermde gebieden					
Natura 2000-gebieden (§3.1.1)	**7,5- 8,5km**			**Nb-wet**	**ja**
(P)EHS	0,5-4 km			Nota Ruimte	nee
Ganzenfoerageergebied	3 km			Streekplan	nee
Gebieden van Openheid en Rust	0 km			Streekplan	ja
	Aanwezig in omgeving	**Aanwezig in plangebied**	**Rode Lijst-status**		
Beschermde soorten					
Zwanenbloem	+	(+)	+/-	Ffw 1	Ja
Ongewervelde diersoorten (§3.2.2)	(+)	-	+/-	Ffw 1-3	nee
Kleine modderkruiper	+	(+)	-	Ffw 2	ja
Grote modderkruiper	+	-	KW	Ffw 3	nee
Bittervoorn	+	-	KW	Ffw 3	nee
Licht beschermde amfibieënsoorten (§3.2.4)	+	+	-	Ffw 1	ja
Rugstreeppad	+	(+)	GE	Ffw 3	ja
Ringslang	+	-	KW	Ffw 3	nee
Broedvogels	+	+	+/-	Ffw	ja
Vleermuizen	+	(f,v)	+/-	Ffw 3	ja
Licht beschermde zoogdiersoorten (§3.2.8)	+	+	+/-	Ffw 1	ja
Steenmarter	+	(f)	-	Ffw 2	ja
Waterspitsmuis	+	-	KW	Ffw 3	nee
Das	+	-	-	Ffw 3	nee

4 Effectbepaling en beoordeling

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3), worden in dit hoofdstuk de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden. Wettelijk beschermde natuurwaarden die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde ingreep.

Het herinrichtingsplan omvat de uitbreiding van een bedrijventerrein op agrarisch gebied. Hierbij wordt de grond bouwrijp gemaakt. Er worden gebouwen en wegen gerealiseerd. Er komt een groen/ waterzone, bestaande uit een waterpartij en opgaande beplanting met bomen. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre daardoor habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens kunnen de werkzaamheden en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij onder andere een rol kunnen spelen, zijn:

- Aantasting of verlies van leefgebied
- Verstoring tijdens de aanleg
- Verstoring als gevolg van nieuw gebruik

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natura 2000-gebieden: Voortoets

De eerste stap om te bepalen hoe een plan zich verhoudt tot de Natuurbeschermingswet is de Voortoets (zie bijlage 1, § 1.1). Hierin wordt bepaald of er een kans is op een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de beoogde ingreep.

Een Natura 2000-gebied is aangewezen volgens de Habitat- en/of Vogelrichtlijn. De bescherming van deze gebieden volgens de Natuurbeschermingswet is gericht op aangewezen natuurwaarden die kunnen bestaan uit bepaalde habitattypen (vegetatietypen), vogelsoorten en andere dier- en/of plantensoorten. Voor deze aangewezen natuurwaarden zijn in het (concept)aanwijzingsbesluit van elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelen opgenomen. Bovendien kan een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als Beschermd Natuurmonument. De instandhoudingsdoelen daarvan zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit.

De aard en omvang van de beoogde werkzaamheden nabij de bebouwde kom van Sint Nicolaasga zijn beperkt en de afstanden tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden ‘Witte & Zwarte Brekken’, ‘Sneekermeergebied’, ‘Rottige Meenthe & Brandemeer’, ‘Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving’ en ‘IJsselmeer’ zijn relatief groot. Daardoor kan worden uitgesloten dat de werkzaamheden een effect hebben op de aangewezen natuurwaarden van deze Natura 2000-gebieden, die alleen binnen de grenzen van deze natuurgebieden voorkomen.

De vogelsoorten en Meervleermuis, waarvoor de Natura 2000-gebieden rond Sint Nicolaasga zijn aangewezen, zijn mobiel en kunnen gebruik maken van gebieden buiten de grenzen van de Natura 2000-gebieden. Door de externe werking van de Natuurbeschermingswet zijn die soorten ook daar beschermd. Door de ligging van het plangebied, tegen de bebouwde kom, is

dit gebied echter niet geschikt voor de betreffende vogelsoorten. Waardoor ten aanzien van deze soorten geen sprake is van een ecologische relatie tussen het plangebied en de omliggende Natura 2000-gebieden.

De Natura 2000-gebieden ‘Sneekermeergebied’, ‘Rottige Meenthe & Brandemeer’, ‘Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving’ en ‘IJsselmeer’ zijn aangewezen voor de Meervleermuis. Omdat Meervleermuizen hun verblijfplaatsen in gebouwen hebben en deze meestal niet aanwezig zijn in de natuurgebieden, zijn de doelen voor de Natura 2000-gebieden gericht op het behoud van voldoende foerageergebied. Door de externe werking van de Natuurbeschermingswet zijn ook verblijfplaatsen en belangrijke vliegroutes tussen verblijfplaatsen en foerageergebied beschermd volgens die wet (zie ook bijlage 1, §1.1). In het plangebied is geen bebouwing aanwezig die geschikt is voor verblijfplaatsen van Meervleermuis of deze bebouwing wordt niet aangetast door de herinrichting. De enige geschikte lijnvormige structuur voor Meervleermuis, de sloot aan de zuidkant, is geen vliegroute tussen verblijfplaatsen en de genoemde Natura 2000-gebieden, omdat deze uitkomt op het Tjeukemeer. Om deze redenen kan worden geconcludeerd, dat de herinrichting geen (significant) negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van Meervleermuis van voornoemde Natura 2000-gebieden.

Op basis van het bovenstaande luidt de conclusie van de Voortoets, dat er geen sprake is van een kans op (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de omliggende Natura 2000-gebieden. Hieruit volgt dat voor de uitvoering van de plannen geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig is en dat er geen noodzaak is voor aanvullend onderzoek naar mogelijke effecten op voornoemde gebieden en de aangewezen natuurwaarden.

4.1.2 Ganzenfoerageergebied

De meest nabij gelegen Ganzenfoerageergebieden liggen op ongeveer 3 km afstand van het plangebied. Gezien het huidige gebruik van het plangebied en de aard van de herinrichting, worden geen negatieve effecten op deze ganzenfoerageergebieden verwacht. De plannen leveren daarom geen bezwaren op vanuit de regelgeving ten aanzien van ganzenfoerageergebieden.

4.1.3 Overige gebiedsbescherming

De Provincie Fryslân heeft zich via het Streekplan (Provincie Fryslân 2007) tot doel gesteld, zich in te zetten voor het behoud van een gezonde weidevogelstand. Weidevogels zijn gebaat bij openheid en rust in het landschap. De dichtheid van broedende weidevogels wordt negatief beïnvloed door wegen, treinsporen, recreatie, bebouwing en opgaande begroeiing (Oosterveld & Altenburg 2004).

Een uitbreiding van het bedrijventerrein zal een nieuwe verstoringcontour genereren, waardoor een deel van een gebied van openheid en rust minder geschikt wordt voor weidevogels. In het Werkplan Weidevogels (Provincie Fryslân 2006) is opgenomen dat indien een oppervlakte verstoord gebied groter is dan 0,5 ha sprake is van compensatieplicht. In dit geval is de oppervlakte van het gebied van openheid en rust die wordt verstoord groter dan 0,5 ha. De initiatiefnemer wordt daarom geadviseerd in overleg te treden met de provincie Fryslân. Uit dit overleg moet blijken voor welke oppervlakte compensatie is vereist en hoe de compensatie kan worden vormgegeven.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Zwanenbloem

Door de werkzaamheden aan sloten in het plangebied gaan mogelijk groeiplaatsen verloren van de licht beschermde Zwanenbloem. Bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze reden veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Zwanenbloem.

4.2.2 Vissen

Kleine modderkruiper
De aanwezigheid van de Kleine modderkruiper is niet uit te sluiten in het water ten oosten van het bedrijventerrein, en in de zuidelijk gelegen watergang. De waterpartij oostelijk van het bedrijventerrein wordt volgens de plannen gedempt. Het is onduidelijk wat de plannen omtrent de zuidelijk gelegen watergang zijn. Bij het dempen of het substantieel aanpassen van de beide wateren, treden mogelijk negatieve effecten op ten aanzien van de wettelijk beschermde Kleine modderkruiper. Deze negatieve effecten zijn niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet. Voor de waterpartij oostelijk van het bedrijventerrein is daarom aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van Kleine modderkruiper. Voor de zuidelijk gelegen watergang geldt, indien er werkzaamheden aan de watergang noodzakelijk zijn, dient ook hier aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van de Kleine modderkruiper. Blijft deze watergang in de huidige vorm bestaan, dan zijn er geen negatieve effecten op Kleine modderkruiper te verwachten en is er geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen.

4.2.3 Amfibieën

Licht beschermde amfibieënsoorten
Door de werkzaamheden in het plangebied gaat mogelijk een deel van het leefgebied voor enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. Bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze reden veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde amfibieënsoorten.

Rugstreeppad
Op dit moment is het niet duidelijk of de zwaar beschermde Rugstreeppad in het plangebied voorkomt. Indien deze daadwerkelijk in het plangebied aanwezig is, treden negatieve effecten ten aanzien van deze soort op. Deze negatieve effecten zijn niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet. Er dient derhalve een aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van Rugstreeppadden te worden uitgevoerd om te bepalen of de plannen conflicten veroorzaken met deze wet.

4.2.4 Vogels

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Een alternatief is om verstorende werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven. Het is echter aan te bevelen om extra maatregelen te nemen die voorkomen dat er tijdens de werkzaamheden alsnog vogels in het gebied gaan nestelen. Deze maatregelen zijn het verwijderen van kap- en snoeihout (potentiële broedplaatsen van algemeen voorkomende soorten, zoals Merel, Roodborst en Winterkoning) en het afdekken van zandhopen (een potentiële broedplaats van Oeverzwaluwen). Mochten er toch vogels tot broeden komen en worden verstoord door de werkzaamheden, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet, en moeten werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen, die indicatief is en niet uitputtend. Tijdens het veldbezoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen van de aanwezigheid van nestplaatsen van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (zoals Havik of Buizerd).

Geconcludeerd kan worden dat de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaken ten aanzien van vogels, mits verstoring van nesten en/of broedende vogels wordt voorkomen.

4.2.5 Vleermuizen

In hoofdstuk 3 werd geconcludeerd dat op uitzondering van de boerderij na, er geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. Omdat de boerderij bij de herinrichting behouden blijft, worden geen directe effecten verwacht op (eventueel) aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen in deze boerderij en de omgeving van het plangebied.

De zuidelijk gelegen sloot maakt mogelijk onderdeel uit van foerageergebied en een vliegroute van vleermuizen. Tijdens en na de herinrichting van het plangebied kan sprake zijn van extra lichtuitstraling op het mogelijk aanwezige foerageergebied en vliegroutes. Dit kan het geval zijn als het plangebied tijdens de werkzaamheden wordt verlicht en als bij het gebruik van het bedrijventerrein ’s avonds en ’s nachts verlichting aan is. Door extra lichtuitstraling in de richting van potentieel foerageergebied en vliegroutes, worden deze minder geschikt en ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Daarom is het noodzakelijk om mogelijke lichtverstoring van de zuidelijk gelegen sloot op voorhand te voorkomen. Hiertoe dient de herinrichting aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- Tijdens en na de herinrichtingwerkzaamheden wordt lichtuitstraling vanuit het plangebied in de richting van de zuidelijk gelegen sloot en aangrenzende waterpartijen voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld worden gerealiseerd door het gebruik van armaturen waarmee het licht de goede kant op gericht kan worden of door afscherming van de voor vleermuizen geschikte structuren.
- Het lichtplan voor het plangebied wordt beoordeeld door een deskundige op het gebied van vleermuizen.

Wanneer aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, veroorzaken de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen en kan worden geconcludeerd dat de functionele leefomgeving van de in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied gewaarborgd blijft.

Indien deze voorwaarden niet worden opgevolgd, zal moeten worden onderzocht of hier sprake is van foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen, die door de beoogde herinrichting worden verstoord en of vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

Geconcludeerd kan worden dat de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaken ten aanzien van vleermuizen, mits verstoring door lichtuitstraling op het mogelijk aanwezige foerageergebied en de vliegroutes aan de zuidzijde van het plangebied worden voorkomen.

4.2.6 Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde zoogdiersoorten
Door de werkzaamheden in het plangebied gaat mogelijk een deel van het leefgebied voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten verloren. Bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze reden veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

Steenmarter
De mogelijkheid bestaat dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van Steenmarter. Door het herinrichtingsplan gaat een deel van het leefgebied mogelijk verloren. In de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Na voltooiing van de herinrichting kan het plangebied gedeeltelijk weer functioneren als foerageergebied. Om deze redenen blijft de functionaliteit van de leefomgeving van verblijfplaatsen in de omgeving gewaarborgd en veroorzaken de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter.

4.3 Samenvattende tabel ecologische beoordeling

De effectbepaling en beoordeling die in dit hoofdstuk is beschreven, is in tabel 4-1 samengevat. In de tabel is per relevante natuurwaarde weergegeven of deze negatieve effecten ondervindt en of er een conflict is met de betreffende ecologische wet- en regelgeving. Tevens is aangegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Tabel 4.1. Overzicht van de effectbepaling van de beoogde ingreep op de relevante wettelijk beschermde natuurwaarden en de beoordeling in het kader van de betreffende ecologische wet- en regelgeving. Daarnaast is weergegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Wettelijk beschermde natuurwaarde	**Negatieve effecten**	**Conflict wet- en regelgeving**	**Vervolgstappen**
Beschermde gebieden			
Natura 2000-gebieden	Mogelijk	Mogelijk	Nee
Ganzenfoerageergebied	Nee	Nee	Nee
Gebieden van Openheid en Rust	Ja	Ja	Overleg met provincie
Beschermde soorten			
Zwanenbloem	Mogelijk	Nee	Nee
Kleine modderkruiper	Mogelijk	Mogelijk	Aanvullend onderzoek
Licht beschermde amfibieënsoorten	Mogelijk	Nee	Nee
Rugstreeppad	Mogelijk	Mogelijk	Aanvullend onderzoek
Inheemse broedvogels	Mogelijk	Mogelijk	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.3)
Jaarrond beschermde nestplaatsen	Nee	Nee	Nee
Vleermuizen	Mogelijk	Mogelijk	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.4) of aanvullend onderzoek
Licht beschermde zoogdiersoorten	Mogelijk	Nee	Nee
Steenmarter	Mogelijk	Nee	Nee

5 Conclusies

5.1 Conclusies m.b.t. beschermde gebieden

Gebieden van Openheid en Rust
De initiatiefnemer wordt geadviseerd in overleg te treden met de provincie Fryslân om te laten bepalen voor welke oppervlakte compensatie van de verstoring van gebieden van openheid en rust is vereist en hoe de compensatie kan worden vormgegeven (§ 4.1.3).

Overige vormen van gebiedsbescherming
De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur en overige vormen van gebiedsbescherming ten aanzien van natuurwaarden).

5.2 Conclusies m.b.t. beschermde soorten (Flora- en faunawet)

Om te bepalen hoe de herinrichting zich verhoudt ten opzichte tot de Flora- en faunawet ten aanzien van Rugstreeppad en Kleine modderkruiper is aanvullend onderzoek naar aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied noodzakelijk.

De plannen veroorzaken geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van overige soorten, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Broedende vogels en hun nesten worden niet verstoord. In § 4.2.3 is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.
- De voorwaarden worden opgevolgd die in § 4.2.4 zijn genoemd ter voorkoming van lichtverstoring op het mogelijk aanwezige foerageergebied en mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen. Indien niet aan deze voorwaarde kan worden voldaan, is aanvullend vleermuisonderzoek noodzakelijk.

Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.
- Brenninkmeijer, A., R.M.G. van der Hut & M. Koopmans 2008. Verspreiding beschermde vissoorten in Fryslân. A&W-Rapport 1029. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak Vertigo angustior Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2010. Waarnemingenoverzicht 2009. RAVON 38, jaargang 12 nummer 4; 78-98. RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak Vertigo moulinsiana (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek 2003. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging KNNV, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Oosterveld, E.B. & W. Altenburg 2004. Kwaliteitscriteria voor weidevogelgebieden – met toetslijst. A&W-rapport 412. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.
- Provincie Fryslân 2006. Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013. Gedeputeerde Staten Fryslân.
- Provincie Fryslân 2007. Streekplan Fryslân2007. Om de kwaliteit fan de romte. Provinciale Staten Fryslân.
- Sikkema, M. & P. Biezenaar 2009. Ecologische beoordeling uitbreiding bedrijven terrein Slotmolen te Sint Nicolaasga. A&W rapport 1248. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft Astacus astacus (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
  Rapportnr. 02-034. Bureau Waardenburg, Culemborg/ Railinfrabeheer, Utrecht.
- Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Geraadpleegde internetsites

- www.fryslan.nl
- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.ravon.nl

- www.waarneming.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdieratlas.nl

Werkplan weidevogels Fryslan:
http://www.fryslan.nl/download.asp?link=files/18499/%5B1%5Dwerkplanweidevogels_in_fryslan_2007-2013.pdf&objectID=18499.

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de ‘kwalificerende waarden’ genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerpaanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten
Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking
De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespendief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet
Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van EL&I 2005):

1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de

zogenaamde ‘ADC-criteria’. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor de invulling van de EHS in een provinciale EHS (PEHS). Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van EL&I 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de ‘zorgplicht’. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen
'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes
In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door EL&I goedgekeurde gedragscode.
3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

1. Tabel 1: licht beschermde soorten
Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

2. Tabel 2: middelzwaar beschermde soorten
De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door EL&I en van

toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van EL&I zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan EL&I worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

3. Tabel 3: zwaar beschermde soorten

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan EL&I worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

4. Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor verstorende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door EL&I een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.

- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van EL&I zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van EL&I van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde ‘Voortoets’.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van EL&I en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van EL&I zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal

overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek
De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling
Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van EL&I in Werken aan Natura 2000 (ministerie van EL&I 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

Bezoekadres
Suderwei 2
9269 TZ Faenwâlden

Postadres
Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl